

AKSAM brunch

AKSAM Gazetesi'nin ÜCRETSİZ EKİDİR

23 Nisan 2006 Pazar Sayı: 2

KIRMIZI

Ekonomide son trend,
ürün bedelinin bir
kısmının hayır işlerine
bağışlanması. Simgesi
ise RED etiketi!

2025'te neler olacak?

Medeniyetler çatışması mı, robotların istilası mı? Yoksa her organı yapay üretebilen, tek anayasa altında birleşmiş bir dünya mı?

TÜRKİYE FÜTÜRİZM DERNEĞİ KURUCULARINDAN OĞUZ VE ALPHAN MANAS İLE GELECEĞE YOLCULUK

2025'te neler olacak?

50 yıl sonrasını düşünmeyi ürkütücü mü buluyorsunuz? Peki ya 20 yıllık bir projeksiyona ne dersiniz? İngiliz fütürist Ian Pearson'a göre 2025'te robot sayısı insan sayısını geçecek, yapay zeka yaratılacak, telepatiyle iletişim kurabileceğiz! Oğuz ve Alphan Manas ise daha temkinli öngörülerde bulunuyorlar: Yaşam alanları denizlere kayacak, evlerimizin biçimleri değişecek, yeni meslekler ortaya çıkacak...

lan Pearson, dünyanın en büyük 181'inci şirketi British Telecom'da çalışan bir fütürist. Şirketteki resmi görevi bu ve yanında dört eleman daha çalışıyor. Amaçları, geleceğe yönelik projeksiyonlar yapmak ve buna göre şirket stratejilerine yön vermek. Pearson, şirketi için çok öncül bir insan ama onu bu sayfalara taşıyan, "Observer" dergisinde çıkan, "2050'de ölümsüzlük parmağımızın ucunda olacak" konulu yazısı. Yüksek matematik ve fizik eğitimi alan, çift diplomalı bilimadamı, beynimizi bilgisayara, ardından bir diske kopyalayıp, bunu da bir robotu yükleyerek sonsuza kadar yaşatabileceğimizi söylüyor. Hatta 2075 yılında robotların kusursuz hale geleceğine, vücut yapılarından düşünme tarzlarına, duygularına, gerçekleştirdikleri eylemlere kadar insanlardan ayırt edilemez varlıklara dönüştüreceğine inanıyor. Tıpkı bilimkurgu filmlerinde olduğu gibi; ama bunu söyleyen tek fütürist kendisi değil. 72 yaşındaki Oğuz Manas, Türkiye'nin modernleşme sürecinde büyük rol oynamış bir vizyoner. Türkiye'de ilk internet bağlantısı ve e-ticaret uygulamasını gerçekleştiren, engli istatistik ve bilgisayar bilimiyle dünya üniversitelerinde kullanılan bilgisayar programları yazan, birçok devlet kuruluşunun otomasyonunu gerçekleştiren ve bilgisayar ağlarına kavuşmasını sağlayan, Ege Üniversitesi'nde yıllarca öğretim üyesi ve dekanlık yapan, aynı zamanda İddaa gibi önemli bir oluşumun beyni olarak futbol camiasının çehresini değiştiren bir isim. Oğlu Alphan Manas ise, ilaelerde üretim aşamasında barkod uygulaması, köprü ve ottoyollarda Otomatik Geçiş Sistemi (OGS), uzaktan otomatik satım okuma, İddaa, Spor Toto, At Yarışları gibi bahis sistemlerini ülkemizde uygulayan Teknoloji Holding'in kurucusu ve eski ortağı. Dünya Fütüristler Derneği Türkiye Başkanı da olan ve sadece fikirleriyle değil icatlarıyla da geleceğe yön vermeye çalışan Alphan Manas ve Oğuz Manas bizimle geleceğe yönelik projeksiyonlarını paylaştı.

Aylin Varon

aylin.varon@akzara.com.tr

Türkiye'de birçok ilki gerçekleştirdiniz. Şimdiye geleceğe ait senaryolar ve yaşam programları yaratmak amacıyla Türkiye Fütürizm Derneği'ni kurdunuz. Nedir fütürizm?

Alphan Manas: Fütürizmin amacı, dünyanın geleceğine dair senaryolar oluşturarak konuyla ilgili hareket planları ve stratejiler oluşturmak. Fütürizmin okulu yok. Fütürist olabilmek için kesinlikle birikim gerekiyor, bir de başlangıç noktası; bir "T noktası"... Örneğin, 1989'da, babam Ege Üniversitesi'ndeyken, ki henüz PC'ler piyasaya çıkmamıştı, Yeni Asır gazetesinde "2000'li yıllarda evlerimizde internet üzerinden alışveriş yapabileceksiniz," demiş. Düşünün daha ortada ticari internet yokken söylemiş bunu. Ticari internet çok sonra, 1995'te girdi hayatımıza.

Toplum mühendisliğiyle de ilgileniyorsunuz...

A.M.: Bir toplumun iyi işleyebilmesi için ona sunulacak yaşam tarzının ve hizmetlerin iyi planlanmış olması gerekiyor. Toplum mühendisliği aynı zamanda geleceğin yaşam şekillerinin de bir parçası.

götürmek de yeni iş alanları arasında olacak. Ben ayrıca gelecekte yaşamlarımızın denizlere kayacağına inanıyorum. Yunanistan ile Türkiye arasında adalardan oluşan o iç denizin, bir yaşam merkezi olacağını düşünüyorum.

Yeni iş kolları

İlerleyen teknoloji başka ne gibi yeni iş kolları yaratacak?

A.M.: Geleceğin mesleklerinden biri "bilgi tarayıcıları" (data miners) olacak. Bizim adımıza araştırma yapacak ve karar verecek mekanizmalar oluşacak. Başka bir meslek de "insan simülatörleri" (turing testers). Bunlara "internet hizmetçileri" de denebilir. Beynimiz simüle edilecek (sanal ortamda beynimizin benzeri yaratılacak), hatta mesajlarımızı bizim adımıza cevaplayacak yapılar ortaya çıkacak. Şu anda çok moda bir iş kolu olan "biyoyetik koçluk", geleceğin en önemli mesleklerinden biri.

İnsan kaynakları danışmanlığı şirketlerinin yapıları da değişecek. Bence artık Türkiye'de de yayılan Amerikan modeli emlak pazarlama şirketlerine benzecekler. Bu arada, kişisel koçumuz eşliğinde, giyim ve sağlıklı beslenme danışmanlarımız, psikoloğumuz ve diğer destek birimleriyle yılda en az iki defa bir araya gelerek yapacağımız "kişisel yönetim kurulları" fikrine alışmakta şimdiden fayda var. 25 sene sonra laboratuvarlarda tüm organları yapabilecek doku mühendisleri olacak. Gen programcıları dijital gen haritaları üzerinden bilgi alarak, kodlar yazabilecek ve çeşitli hastalıkları tedavi edebilecekler. "Pharmers" denilen modern çiftçiler genetik değişime uğratılmış hayvan ve sebzeler, yüksek düzeyde protein içeren süt, antibiyotik içeren çeşitli sebzeler yaratacak.

Bizi nasıl bir yaşam bekliyor?

A.M.: Ev seçimlerimize baktığımızda residence'ların arttığını görüyoruz. Residence, gelecek yaşamla ilgili en önemli atlama taşlarından biri. Katlar var, bir de katların aşağısında yaşam alanları. Residence bu ikisini birleştiriyor. Öyle bir yer ki, sporunu orada yapıyorsun, sinemaya orada gidiyorsun, kuru temizlemecin de orada... İnsanlar gittikçe daralan bir fanus alanında yaşıyorlar. Rekabet artıyor; daha çok çalışıp stresi daha yoğun hissettiğimiz bir döneme gireceğiz. Bu stresi atmak için de o birikmiş enerjinin hızlı bir şekilde boşaltılmasını sağlayacak türden, dağcılık, yamaç paraşütü, boks, karate gibi extreme sporlara ilgi duyacağız; cep telefonlarının çalışmadığı adalarda Robinson hayatları geliştireceğiz... İnsanları o adalara

Milenyum ve Z Jenerasyonu

Tüketim ve üretim alışkanlıklarımız nasıl değişecek? X, Y, Milenyum ve Z jenerasyonlarının gelecek eğilimlerini öğrenebilir miyiz?

A.M.: 1965-1976 arasında doğan "X" ve 1977-1997 yılları arasında doğan "Y kuşağı" olarak bizler, alışveriş yapmaktan zevk alırız. 1997-2003 yılları arasında doğan "Milenyum" ve 2003 sonrası "Z" kuşağı bunu zevk olarak görmeyecek. Bu nedenle de süpermarket zincirleri, önem almak zorunda kalacaklar. Örneğin aynı anda birden fazla işle uğraşan, yeni ve farklı olanın peşinde koşan, teknolojiyle iç içe yaşayan, yüksek gelir düzeyine sahip, yalnız ve bağımsız bireylerden oluşacak Z kuşağı, diyelim ki

yeni çıkan bir peynir çeşidinin tadı ve kokusunu, sanal ortamda test edip sipariş edebilecek. Milenyum ve Z kuşağı insanları, giysilerini deneyerek almaya da üsenecekler. "Body scanner" yardımıyla vücut taranacak. Bu yüzden "body scanner" uyumlu giysiler üreten firmalar avantajlı olacaklar. Steven Spielberg'in "Minority Report" filmindeki gibi müşteriye retinasından tanyan arabirimler olacak.

Sosyal ilişkilerimiz nereye gidiyor peki? Hayatın hızlanmasına, bilginin hızla yenilenmesine adapte olmakta zorlanıyor insanlar...

A.M.: Milenyum ve Z kuşağı daha yalnız yaşayacak. Bu durum yerleşim ve yaşam birimlerinin de yeniden tasarımı gerektirecek. Katlı yerleşim birimleri geleceğin modern "karavanları" da sayılabilir. Karavanlar, hizmetlerini birleşim noktalarından alacaklar.

O.M.: Ofislerimizde yaptığımız işleri evlerimizde yapar hale geldik. İsveç'te bu rakam yüzde 20'lere kadar çıktı. Ofise gitmek için bile vakit kaybediyorsunuz çünkü. Artık üniversiteler de eve kaymaya başlayacak. Yani öğrenciler üniversitede yapabildikleri her şey evlerinde yapabilecekler. Basılı kitap diye bir kavram kalmayacak. Kitap basıldığı an eskir. Elektronik ortamda olursa, her kitabın bir sürü versiyonları çıkacak, siz de en yeni olanını seçeceksiniz. **Bütün bunlar kişisel ilişkileri ve sosyal yaşamı zedelemeyecek mi?**

O.M.: Tabii. Bu yüzden insanların evlerinin dışına çıkmalarını sağlayacak yeni şeyler yaratmak zorundayız. Yoksa sosyal yapı zayıflar, ki en büyük tehlike bu. **A.M.:** Önümüzdeki dönemde en çok iş yapacak konulardan bir tanesi sosyal yaşamı geliştirecek projeler. Arkadaşlık siteleri başladı bile ama gelişecekler.

Medeniyetler uzlaşacak mı?

Avrupa'da başlayan bir sosyal tartışma var. Gün geçtikçe dünyadaki doğurganlık seviyesinin azalması ve yaşlı nüfusun artmasına bağlı olarak iki olası senaryodan bahsediliyor. Ya bazı toplumların neredeyse sonu gelecek ya da çok daha konservatif bir dünya yaratıp ataerkil toplumu geri getireceğiz... Konservatif bir baby boom'un yaratılacağı bile söyleniyor. Siz ne dersiniz?

A.M.: Dünya ya global olacak ya da non-global olacak... Önümüzdeki dönem içerisinde dünya global olmak zorunda. Yani ataerkil topluma dönemeyiz. Çünkü artık gelişen teknolojilerle beraber güç odağı olmak isteyen kişiler ve ülkeler, kişilere ve toplumlara dönmeye başladı. Globalleşmeyle beraber biz zaten global terörizmi yarattık. Global terörizmin yaratılmasıyla beraber dünyayı global olmayan bir yapıya taşıma şansımız kalmadı, çünkü global terörizm ancak dünyanın global olmasıyla engellenebilir. Keza ırkçılık da öyle.

Global teröre karşı, ülkeler arasındaki sınırların kaldırılması kaçınılmaz. Bu nedenle dünya yüz yıl içerisinde tek anayasalı, tek bir federasyon olacak.

Yani ırkçılığı engellemek için Avusturya'nın sınırlarını dünyaya kapaması Avusturya'nın sonu olur.

Yine geleceğe yönelik en önemli problemlerden biri de nüfus ve göç. Dünyamızda artık sınırlarla pek ayrılmayan farklı toplum ve kültürler sonunda fundamentalizmle mi, kosmopolitanizmle mi yaşayacak? Medeniyetler çatışacak mı, uzlaşacak mı?

A.M.: Gelir dağılımındaki düzensizlik, işsizlik ve buna benzer sosyal sorunlar ülkelerdeki milliyetçi akımları tetikler. Ama global terörizm ülkeleri mecburen birbirlerine yaklaştıracak. Global terörizmde ne yazık ki markalaşmaya gidilecek. Son dönemde yapılan filmlere bakarsak bunu daha iyi anlarız. Örneğin vizyona yeni giren "V for Vendetta" filmi bir ülkeye savaş açan kişisel bir marka. Daha da önemlisi entelektüel sermayenin gelecekteki en önemli gelir kaynağı olması, özellikle kontrol dışı olan Kuzey Kore, Libya gibi ülkelerin de belirli kontrollerin içine alınmasını gerektirecek. Fosil yakıtların kullanımının azalması, yoksul ülkelerin alternatif yakıt teknolojileri üretmesini ve dolayısıyla dünyadaki gelir dağılımının düzelmesini sağlayacak. Bunun yanında zengin, özellikle de petrol zengini ülkeler Afrika'nın önümüzdeki dönemde hızla dünyaya ayak uydurabilmesi için gerekli yardımları sağlayacaklar. Bu yardım zincirine Asya'daki ülkeler de dahil edilecek.

Türkiye'nin geleceği

Türkiye'nin geleceği hakkında ne gibi tahminleriniz var?
A.M.: Türkiye ile ilgili gelecek senaryoları oluşturmak gerçekten zor. Çünkü senaryolara en önemli etkilerin başında "politik gelişmeler" geliyor. Türkiye için bu, hiçbir trend

Milenyum ve Z kuşağı insanları, giysilerini deneyerek almaya üsenecekler. "Body scanner" adı verilen cihaz yardımıyla vücut taranacak. Bu yüzden "body scanner" uyumlu giysiler üreten firmalar avantajlı olacaklar (üstte ve solda). Gelecekte yaşam denizlere kayacak. Ulaşımı kolaylaştıran deniz takatiler üretilecek (sağda).

Ölümsüzlük kapıda mı?

Ray Kurzweil "Tekillik Yakında" isimli kitabında "Genetik, yapay zeka gibi ilerlemeler sayesinde ölümsüzlük mümkün olacak," diyor. Alphan Manas ise şimdilik sadece uzun yaşamaktan söz etmeyi yeğliyor.

"Gerçek bir insan davranışını kopyalayabilmek için 100 milyon MIPS'lik (sanide milyonda milyon komut) bir bilgisayar gerekiyor. 1 MIPS'in maliyeti yaklaşık 10 USD olduğuna göre şu anki maliyetlerle insan beynini kopyalamak için 1 milyar USD'ye ihtiyaç var. Maliyet, ölçek gibi noktalara baktığımızda insan beyninin kopyalanamayacağı düşünülse de, mikroişlemci hızı ve sabit disk kapasitelerinin her 18 ayda ikiye katlanarak büyüdüğü göz önüne alınırsa 2020'li yıllarda bilgisayar hızları insan beyninin hızına erişmiş olacak. Yani yapay zeka önmümüzdeki 20 yıl içinde yaşamımıza girecek, kararlarımızda bize destek olacak. Öncesinde robotların yaşamımızdaki yeri de artacak. Yine de ölümsüzlük ayrı bir konu. Şimdilik sadece uzun yaşamaktan bahsetmek daha doğru."

analizi ile sabitlenemez. Bunun sebepleri arasında Türkiye'nin içeride ve dışarıda sürekli bir politika izleyememesidir. ABD'de politika hep aynıdır; sadece Demokratlar yumuşak, Cumhuriyetçiler ise daha sert bir şekilde uyguluyor. Meclis'in Irak için aldığı karar bazı politikacılar ve doğal olarak onları izleyen sokaktaki insan tarafından "Onurumuz korundu" gibi dış dünyada neler olduğundan habersiz bir politikaya döndü. 1992'de Başbakan Süleyman Demirel'in 1991 seçimlerinde verdiği popülist sözlere paralel olarak sosyal güvenlik sistemi, getirilen erken emeklilikle çöküşe başladı. Bu ve buna benzer açıklar kapanmadan Türkiye'nin aydınlık bir gelecek beklemesi imkansız. Önyargılardan arınmış Z Kuşağı'nın Türkiye'yi sırtlayacak.

Sizin görmek istediğiniz Türkiye nasıl bir Türkiye? Bunu sağlamak için neler yapılabilir?

A.M.: Rusya'da metroda bir sonraki treni bekleyen altmış yaşlarında bir kadının gazete okuduğunu görmek beni çok heyecanlandırmıştı. Bir ülkenin eğitim ve kültür düzeyi için en önemli göstergelerden biri toplu taşıma araçlarında okunan kitap, dergi ve gazetelerdir. Ben eğitimin artık ülke sorunu olmadığı bir Türkiye istiyorum. Bunun için bireyler eğitimi desteklemeli, şirketler sosyal sorumluluk projelerinde eğitimi ön plana çıkarmalıdır. Hükümet politikaları da bu anlamda destek oluşturmalı. Türkiye'nin ba-

zı konularda fazla demokratik hareket etmemesi gerektiğine inanıyorum. Yani zorunlu eğitim olabildiğince uzun olmalı ve bu, siyasi bir pazarlık unsuru olmamalıdır.

O.M.: Bazı konularda sıçrama yapmamız lazım. Telekomünikasyonda bunu yapmıştık. 48'inciye Özal döneminde 8'inciliğe yükselmıştik. Bu alanları alanları çoğaltmalıyız. Onu bunu taklit ederek hiçbir yere varmamıza imkan yok. Bunun için vizyon sahibi bir devlet politikasına ve siyasi konjonktürde bu öngörüye sahip teknokrat liderlere ihtiyacımız var.

Medya nereye gidiyor?

Medya devi Murdoch "Altın enformasyon çağının şafağında" diyor. İnternete yapılan büyük yatırımın yeni bir bilgi devrimi yarattığını ve bloglar gibi gelişmelerle medya baronları devrinin bitmekte olduğunu belirtiyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

"Blogging'i iki sene önce duymamıştık

Fosil yakıtların kullanımının azalması, yoksul ülkelerin alternatif yakıt teknolojileri üretmesini ve dolayısıyla dünyadaki gelir dağılımının düzelmesini sağlayacak.

bile. Oysa 'Güzin Abla' yıllarca gündemde kalmış bir blogger değil mi? Günümüzde gazeteler tirajlarıyla değil okur katsayılarıyla değerlendiriliyor. Çünkü ortak mekanlarda paylaşarak okunuyorlar. Bu paylaşım, yakın gelecekte gazeteler elektronik ortama geçtiğinde ortadan kalkacak. Gazeteler bugün adları köşe yazarı olan geleceğin "blogger"larını kendi bünyelerinde tutmak için çok para harcayacaklar. ■

Milenyum ve Z kuşağı daha yalnız yaşayacak. Bu durum yerleşim ve yaşam birimlerinin de yeniden tasarımı gerektirecek. Gelecekte katlı yerleşim birimlerine monte edilebilen modern "karavanlar"da yaşanacak. Bu karavanlar, hizmetlerini birleşim noktalarından alacaklar.